

Asia: VN/11426/2025

Luonnos valtioneuvoston asetukseksi valtakunnallisista työvoimapula-aloista

Työvoimapula-alojen määrittelyn metodi

Metodilla, josta kerrotaan muistiossa, saadaan määriteltyä yhdeksän ammattialan listaus valtakunnallisista työvoimapula-aloista. Listaus ei paljoo poikkea hallituksen esityksen liitteenä olleesta ensimmäisestä luonnoksesta. Onko metodi hyvä ja kattava valtakunnallisten työvoimapula-alojen määrittämiseksi?

Kyllä

Muuta lausuttavaa

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

KEHA-keskuksen näkemyksestä asetuksen perustelut ovat hyvin jäsenneltyjä ja vastaavat hallitusohjelman esiin nostamaan tarpeeseen varmistaa työvoimapula-alojen "aito todennettavuus". On erityisen tärkeätä, että määrällisten indikaattorien ohella huomioidaan myös laadullinen työvoimapula, ennakoitavuus ja kohtaanto-ongelmat, mikä on muistiossa perustellusti tuotu esiin.

KEHA-keskus katsoo, että ELY-keskusten tuottamien alueellisten linjausten on perustuttava mahdollisimman ajantasaiseen ja menetelmällisesti kestävään arviointiin. On huomioitava, että alueelliset linjaukset katsovat pääsääntöisesti noin kuuden kuukauden päähän, kun taas valtakunnallinen listaus on voimassa lähtökohtaisesti 12 kuukautta. Tämä aikajänteen ero tulisi huomioida arvioinnin päivitystiheydessä ja tulkinnessa.

KEHA-keskuksen näkemyksen mukaan arviointien ei tulisi rajoittua vain kansainvälisen rekrytoinnin näkökulmaan, vaan niiden tulee tukea laajemmin myös kotimaisen työvoiman liikkuvuutta, koulutuksen suunnittelua ja työvoimapalveluiden kehittämistä. Alueiden painoarvo voisi näkyä valtakunnallisessa kattavuudessa myös esiintymistiheyden kautta, ei vain työvoimaosuuden perusteella.

KEHA-keskus nostaa kuitenkin esiin, että hallitusohjelmassa puhutaan "aidosti todennetuista" työvoimapula-aloista, mutta asetuksessa käytetään ilmaisua "todettu". Termien ero voi aiheuttaa tulkintaepäselvyyksiä ja se olisi syytä muuttaa tai tarkentaa.

KEHA-keskus katsoo, että on tärkeitä varmistaa arviointimenetelmien läpinäkyvyys, arvioinnin laatu, alueellisen ja valtakunnallisen tiedon yhteismitallisuus, sekä perustelujen selkeys, jotta sääntely tukee käytännön toimeenpanoa ja vastaa hallitusohjelman tavoitteita. Lisäksi on huomioitava, että määrällisen aineiston kohtaantotilanteen parametrien muutokset vaikuttavat suoraan myös tähän työvoimapula-alojen listaukseen.

Terminologiset kommentit perustelumuistiossa VN/11426/2025 käytettyihin termeihin työvoimapula-ala, ammattiala, ammattiryhmä ja ammatti.

Muistiossa tarkennetaan, millaisin perustein ja menetelmin arvioidaan, missä nimetyissä tilastollisissa nelinumerotason eli luokitushierarkiassa alimman tason ammattiluokissa tunnistetaan työvoimavajausta. Nämä tilastolliset ammattiluokat luetellaan määrääjoin päivitettävässä asetuksessa.

Työmarkkinoita kuvatessa tulisi aihealueen termejä käyttää johdonmukaisesti ja käsitteellisesti oikein määriteltynä väärinkäsitysten minimoimiseksi.

Opetus- ja koulutussanasto OKSA:n vuoden 2024 laitoksessa ammattiala (SV yrkesområde) on määritelty "luokaksi, jollaisiin ammatit jaotellaan sen perusteella, miten ne sijoittuvat yhteiskunnan tai työelämän aloille." Käsitteen huomautuksessa annetaan esimerkkejä: "Ammattialoja ovat esimerkiksi elektroniikka, sähköteollisuus ja kauneudenhoitoala." Samalla tavalla käsite on määritelty myös erilaisilla tietopalvelualustoilla, esimerkiksi Työmarkkinatorilla, jossa viestitään asiakkaille eri ammattialoista, esimerkiksi palo- ja pelastusala tai terveydenhuoltoala.

Tilastollisista nelinumerotason ammattiluokista/ammattiryhmistä (SV yrkesklass, EN unit group) terveydenhuollon ammattialaan eli terveydenhuoltoalaan kuuluvat nämä asetusluonnoksessa mainitut tilastolliset ammattiluokat 2211, 2212, 2266, 3221, 3251 ja 5321. Muita terveydenhuoltoalan ammattiluokkia luokituksessa ovat esimerkiksi 2261 Hammaslääkärit, 3211 Lääketieteellisen kuvantamis- ja laitetekniikan asiantuntijat (sisältäen röntgenhoitajat) tai 3258 Sairaankuljetuksen ensihoitajat.

Ammattialalla tarkoitetaan siis taitotasoiltaan ja erikoistumisvaatimuksiltaan erilaisten ammattien muodostamaa kokonaisuutta. Ryhmittelyn menetelmälliset periaatteet ovat siis täysin toiset kuin

tilastollisissa ammattiluokissa, joissa saman taitotason ja erikoistumisen edellyttämät ammatit kuuluvat samaan luokkaan.

Asetuksen ensimmäistä pykälää avaavassa kappaleesta on oikein käytetty termiä ammattiryhmä. Se viittaa käsitteellisesti samantasoisena synonyymisenä terminä oikein tilastollisiin nelinumeroisiin ammattiluokkiin, jotka asetuksessa on mainittu.

Lauseita, joita olisi terminologisesti korjattava, ovat mm. "luvat myönnetään ammattialakohtaisina" ja "Työnteko-oikeuden laajennuksen tarkoittamat työvoimapula-alat säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella, jotta niitä koskeva listaus olisi uusittavissa nopeammin ja joustavammin verrattuna lailla säätämiseen." sekä "työ- ja elinkeinoministeriö määrittää yhteistyössä KEHA-keskuksen ja ELY-keskusten kanssa työvoimapula-alat, joilla on työvoiman saatavuusongelmia koko valtakunnan alueella."

Perustelumuistiossa käytetään myös termejä ammattiryhmä/ammattiluokka ja ammatti keskenään virheellisesti. "Niissä ammateissa, joiden lukema on koko maan tasolla positiivinen (avoimet työpaikat > työttömät työnhakijat), on määrällistä työvoimapulaa." Lauseessa tulisi käyttää termiä ammattiryhmä/ammattiluokka, jos tarkasteltava tietoyksikkö on tilastollinen ammattiluokka eikä ammattiluokkaan kuuluva ammatti eli ammattiluokituksen alin tietoyksikkö.

Muistiossa todetaan myös, että "Valtakunnallisten työvoimapula-alojen määrittelyyn ei ole olemassa vain yhtä aukotonta ja vakiintunutta tapaa, minkä vuoksi listan kokoamiseen sisältyy erilaisia oletuksia ja rajauksia, jotka voidaan perustellusti määrittää toisin esimerkiksi erilaisessa työmarkkinoiden suhdannetilanteessa."

Kun halutaan vakiinnuttaa menetelmä/t, jo(i)lla toistuvasti arvioidaan niitä ammattiryhmiä/-luokkia, joihin ulkomaalainen voisi Suomessa hakeutua töihin, peruskäsitteet on määriteltävä johdonmukaisesti ja kattavasti. Erityisesti, jos tavoitteena on harmonisoida virastojen tietojärjestelmissään ja ohjeissaan käyttämiä työmarkkinatiedon peruskäsitteitä eli käyttää käsitteitä yhdenmukaisesti viestinnässä, tietotuotteiden suunnittelussa ja toteutuksissa, säädösvalmistelussa ja tietoarkkitehtuurityössä. Ja erityisesti, jos tavoitteena on luoda maahan työhön tulleille vaihtoehtoisia työllistymispolkuja - ei omassa ammatissa, vaan omalla alalla annettujen työvoiman saatavuutta koskevien reunaehtojen sen salliessa.

Petäjäniemi Marjo
KEHA-keskus

